

Het Belgisch-Nederlands Taalunieoverdrag.

Citation for published version (APA):

de Groot, G-R. (1983). Het Belgisch-Nederlands Taalunieoverdrag. *Nederlands Juristenblad*, (29), 962-964.

Document status and date:

Published: 01/09/1983

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Advocaten en deurwaarders opgelet!

In mijn commentaar in het NJB van 10 april 1982 op de wijzigingen van de Wet Rechtsbijstand aan on- en minvermogenen besprak ik in kritische zin onder meer de tekst van art. 4C van het op 15 juni 1981 in werking getreden Besluit vergoedingen kosteloze rechtsbijstand geredigeerd als volgt:

'In geval van dubbele rechtsbijstand ontvangt de advocaat, procureur of gerechtsdeurwaarder die aan een advocaat, procureur of gerechtsdeurwaarder in een ander arrondissement assistentie verleent een bedrag van f 150.'

Ik maakte er bezwaar tegen, dat de advocaat, die rechtsbijstand nodig heeft van een deurwaarder *binnen zijn eigen arrondissement* derhalve geen aanspraak kan maken op diens kosteloze bijstand in Kantongerechtszaken hetgeen veelal betekent, dat de deurwaarderskosten uiteindelijk door de advocaat zelf moeten worden gedragen zeker wanneer straks de minimum eigen bijdrage van f 50 zou worden ingevoerd. Binnen een tijdsbestek van minder dan twee jaar — waar het de regeling van kosteloze rechtshulp betreft werkt Justitie bepaald aan 'snellere' — is voormelde bepaling alweer verdwenen en luidt de redactie van het kennelijk daarvoor in de plaats getreden art. 17 van het zogenaamde 'moduulbesluit':

'1. In geval van wettelijk verplichte procureurstelling ontvangt de procureur die een advocaat, procureur of gerechtsdeurwaarder in een ander arrondissement behulpzaam is geweest, daarvoor een bijzondere vergoeding van 20 ten honderd van het basisbedrag.

2. De bijzondere vergoeding wordt voldaan aan wie de bijstand is verleend.'

Een en ander betekent, dat de advocaat voortaan *ook buiten zijn arrondissement* in Kantongerechtszaken geen deurwaarder meer toegevoegd kan krijgen in het kader van de zogeheten kosteloze dubbele rechtsbijstand. Nademaal vergoedingen voor wat met name arbeidszaken en huurzaken aangaat inmiddels bij hetzelfde 'moduulbesluit' zijn verhoogd vond Justitie het kennelijk welletjes (en kan men er inderdaad min of meer vrede mee hebben) doch er plegen nu eenmaal nog andersoortige zaken door de Kantongerechter te worden beslecht.

Het valt op, dat noch de nota van toelichting van Justitie noch — en dat wekt meer verbazing — de 'Orde van Advocaten' op deze — weliswaar geen spectaculaire — wijziging attendeert. En zo komen we dan maar weer eens vreedzaam in het juridisch geweer!

B.J.J. Schwanebeck

Kroon

Met A.M. Donner (NJB 1983, blz. 835) ben ik het geheel eens, dat wij in het licht van de grondwetsherziening ons spraakgebruik moeten herzien. Doch ik meen dat dit alleen nodig is met betrekking tot de term 'Koning' of 'Koningin', die wij immers niet langer in de betekenis van 'Regering' mogen gebruiken. Het woord 'Kroon' is daarentegen nooit een wettelijke of grondwettelijke term geweest, veeleer een stuk bestuurders- en juristen-spraakgebruik, dat door de grondwetswijziging geheel onverlet wordt gelaten. Het woord 'Kroon' is ook niet onderhevig aan de dubbelzinnigheid van het woord 'Kroon' waaraan de makers van de nieuwe Grondwet een eind hebben willen maken. Ook de geest van de grondwetsherziening verzet zich dus niet tegen gebruik van het woord 'Kroon' op de thans gangbare wijze, dus als synoniem van 'Regering', zowel in verband met het administratief beroep, als in ieder ander verband waarin een schrijver behoefte voelt aan een zekere stilistische afwisseling van 'Regering' en een ander woord.

R.A.V. van Haersolte

O & M

Het Belgisch-Nederlands Taalunieverdrag

Een reactie

In zijn artikel over het Belgisch-Nederlands Taalunieverdrag in NJB 83/12/374 komt Mr G.R. de Groot op grond van een (bijna uitsluitend) tekstuele interpretatie van de art. 2 lid 2 en 4 sub c van genoemd Verdrag tot de conclusie dat de Taalunie mede betrekking heeft op de rechtstaal en dat het Verdrag krachtens het laatstgenoemde artikel verplicht tot (het streven naar) een uniforme rechtstaal in Nederland en België. Gezien het verschil in rechtssystemen in Nederland en België zal het, aldus Mr de Groot, nooit tot een volledige gelijkschakeling kunnen komen m.b.t. de inhoud van de in een juridische context te hanteren termen. Vervolgens stelt hij dat art. 4 sub c van het Taalunieverdrag dus vergaande consequenties blijkt te hebben en dat op zijn minst een zeer uitgebreide vergelijking van de Belgische en de Nederlandse rechtsterminologie moet worden geïnitieerd. Pas na een uitermate uitvoerige en gedetailleerde vergelijking van de twee rechtssystemen en de rechtsterminologie zouden voorstellen kunnen worden gedaan. Mr de Groot stelt dat 'idealerweise' op grond van art. 4 sub c zelfs een rechtsunificatie [is] geboden'. Waarna hij zich afvraagt, of de opstellers van het Taalunieverdrag deze consequenties van art. 4, sub c wel hebben voorzien.

De memorie van toelichting bij het Taalunieverdrag geeft volgens Mr de Groot geen antwoord op de vraag. Mr de Groot doet helaas geen verdere pogingen om een antwoord op zijn vraag te vinden

maar stelt vast dat zijn interpretatie de juiste is, bedoeld of onbedoeld door de opstellers van het verdrag. De uitvoering van art. 4 sub c is volgens hem derhalve een klus, die niet (slechts) door linguïsten kan worden verricht, maar primair een taak is van juristen.

Aangezien we naar mijn mening hier te doen hebben met een overduidelijk geval van naar het eigen vakgebied interpreteren wil ik gaarne de volgende kanttekingen bij het artikel van Mr de Groot plaatsen.

1. Volgens art. 31 van het Verdrag van Wenen inzake het Verdragenrecht (Trb. 1972, 51 en 1977, 169, zie ook Kamerstuk 17 798 (R 1227), zitting 1982-1983) staat bij het interpreteren van een verdragstekst de gewone betekenis van de woorden voorop, *gelezen in hun context en in het licht van het voorwerp en doel van het verdrag (mijn curs.)*. De context van een verdrag omvat o.a. 'iedere akte opgesteld door een of meer partijen bij het sluiten van het verdrag en door de andere partijen erkend als betrekking hebbende op het verdrag' (lid 2 sub b). Indien de toepassing van art. 31 de betekenis o.a. dubbelzinnig of duister laat, kan overeenkomstig art. 32 van het Verdragenverdrag een beroep gedaan worden op aanvullende middelen van interpretatie, waaronder de 'travaux préparatoires'. Bezien wij nu het Taalunieverdrag dan blijkt dat het doel de integratie op het gebied van de Nederlandse taal en letteren is (art. 2 lid 1) en niet van het recht of van de rechtswetenschap op zich.

Dat rechtsunificatie tussen de beide staten als verplichting 'en passant' in een verdrag met een ander primair doel door de opstellers van het Taalunieverdrag zou zijn bedoeld is hoogst onwaarschijnlijk. Een dergelijke verplichting zou een apart verdrag niet alleen rechtvaardigen maar zelfs gebieden. Daarbij zouden de verdragsonderhandelaars onder instructie van in de eerste plaats de ministers van Justitie hebben dienen te staan.

Dat de opstellers van het Taalunieverdrag niet onder de instructie van de ministers van Justitie van België en Nederland stonden blijkt uit de memorie van toelichting van het verdrag die in het onderhavige geval onder het begrip context van het verdrag (art. 31 lid 2 sub b van het Verdragenverdrag) valt, daar de memorie is opgesteld door de Nederlandse en de Belgische verdragsonderhandelaars gezamenlijk en zowel voor de behandeling van het Taalunieverdrag in het Nederlandse als het Belgische parlement heeft gediend.

Dit wordt nog bevestigd door het feit dat de minister van Justitie geen medeondertekenaar is van de memorie van toelichting zoals gepresenteerd aan het Nederlandse parlement (Kamerstuk 16 622 (R 1155) zitting 1980-1981). Ook uit de Nederlandse Kamerhandelingen blijkt geen betrokkenheid van de minister van Justitie. Daarbij komt nog dat wetgeving ook nog meer algemene termen dan de zuivere rechtstermen, waarop Mr de Groot doelt, hanteert. En dan denk ik aan termen die niet uitsluitend tot het vocabulair

re van de rechtsgeleerden behoren maar ook tot het vocabulaire van de burger. Dat ook de opstellers niet in de eerste plaats dachten aan zuivere rechtstermen blijkt uit de 'travaux préparatoires' van het Taalunieverdrag. De eerste ontwerp-tekst voor genoemd artikel sprak over het gemeenschappelijk bepalen van een gelijke terminologie met name op het gebied van wetenschap en techniek ten behoeve (mijn curs.) van wetgeving en officiële publikaties. Het werd namelijk voor met name de wetgeving, die zich uitstrekt over alle terreinen van het maatschappelijk leven, van belang geacht dat er wat de wetenschappelijke en technische termen betreft eenheid zou worden geschapen. 'Wetenschap en techniek' en derhalve niet uitsluitend rechtswetenschap. Waar aan werd gedacht was het verschijnsel dat op vele wetenschappelijke en technische terreinen, zoals milieu (-bescherming), kernenergie, farmacie en verkeer, in Nederland en België voor dezelfde zaken verschillende (nieuwe) termen ontstaan. Indien deze woorden door de wetgevers in Nederland en België worden vastgelegd wordt het verschil in terminologie daarmee bestendigd.

Later in het overleg tussen Nederland en België zijn de woorden 'met name op het gebied van de wetenschap en techniek' geschrapt omdat deze woorden te eenzijdig de aandacht op de genoemde sectoren zouden vestigen. Schrapting zou een oplossing in meer algemene zin geven. Dit alles toont, dunkt mij, dat de uitvoering van art. 4, sub c, anders dan Mr de Groot meent, noch *primair* een taak voor juristen is noch voornamelijk op het terrein ligt waarvoor de ministers van Justitie verantwoordelijk zijn.

Het zal dan ook niet nodig zijn dat de ministers van Justitie van Nederland en België in de toekomst alle vergaderingen van het Comité van Ministers van de Taalunie bijwonen. Wel zullen zij uiteraard moeten deelnemen in de besluitvorming van het Comité indien het besluiten wenst te nemen, op grond van welke bepalingen uit het Taalunieverdrag dan ook, die een materie betreffen waarvoor zij verantwoordelijk zijn. Hetzelfde geldt overigens voor terreinen waarvoor weer andere collega's verantwoordelijk zijn. Vervolgens wil ik gaarne wijzen op de volgende belangrijke passage in de memorie van toelichting:

"Bij dit alles spreekt het vanzelf dat het geenszins in de bedoeling ligt afbreuk te doen aan de bestaande dialectische verscheidenheid in beide landen, die een eigen waarde heeft en bijdraagt tot verrijking van de algemene cultuuraal, noch aan het beleid van de onderscheiden regeringen in deze."

Een volledige unificatie op welk gebied van de taal dan ook wordt niet nagestreefd. Indien dat het doel zou zijn geweest, zou men kunnen stellen dat 'idealiter' op grond van art. 2 van het Taalunieverdrag onderwijsunificatie geboden is. Men zou zich dan terecht kunnen afvragen of de opstellers van het Taalunieverdrag deze consequentie wel hebben voorzien.

Met het bovenstaande heb ik wat Mr de Groot betoogt in zijn artikel niet willen weerleggen doch slechts wat willen relativeren.

2. Voorts zou ik willen ingaan op hetgeen Mr de Groot aan het slot van zijn artikel nog over de territoriale werking van het Taalunieverdrag en de mogelijkheid van associatie met de Taalunie voor derde staten heeft opgemerkt.

Het verbaast Mr de Groot dat Suriname niet in de memorie van toelichting is genoemd en hij vraagt zich ook af of Suriname niet in de onderhandelingen is betrokken. Wat het niet vermelden van Suriname betreft, zou het kunnen zijn dat de Regeringen van Nederland en België opzettelijk geen enkel voorbeeld hebben willen geven, misschien wel omdat als één land zou zijn genoemd onmiddellijk de vraag gesteld zou worden waarom geen andere landen zijn genoemd, maar belangrijker nog misschien wel omdat werd gevreesd dat het door de landen in kwestie (terecht) als een ongewenste inmenging in interne aangelegenheden (zeer met zo'n gevoelige materie als de taal) zou kunnen worden ervaren.

Dat Suriname niet in de oprichtingsonderhandelingen van de Taalunie is betrokken zou te maken kunnen hebben met de primaire doelstelling die de Regeringen beoogden met het Taalunieverdrag namelijk 'de integratie van Nederland en de Nederlandse gemeenschap in België op het gebied van de taal...' (art. 2 lid 1). Op zich al een hele belangrijke en moeilijke (eerste) stap. Deelname door derde staten is niet uitgesloten daar immers art. 20 van het Taalunieverdrag voorziet in associatie. Daarbij wil ik er op wijzen dat art. 20 niet voorziet in toetreding tot het Taalunieverdrag op zich maar in associatie door middel van het sluiten van een overeenkomst die 'de vormen en voorwaarden van deze samenwerking [bepaalt]'. Dit geeft alle partijen de mogelijkheid om bij elke associatie de toepassing van het verdrag af te stemmen op de wensen van partijen en karakteristieken van het derde land in kwestie.

Hetzelfde geldt voor de uitbreiding van de werking van het verdrag tot de Nederlandse Antillen waarbij in de diplomatieke notawisseling, indien nodig, de vorm van de samenwerking kan worden afgestemd. Dit brengt mij bij de uitspraak van Mr de Groot dat hij associatie van Zuid-Afrika, wanneer de verhoudingen in dat land zich zouden ontwikkelen in een richting zoals die door de Nederlandse Regering graag wordt gezien, minder wenselijk acht omdat voor de uitvoering van art. 4 sub c gigantische en waarschijnlijk onoplosbare problemen zouden optreden. Hierop wil ik slechts reageren met de hoop uit te spreken dat derde staten die een associatieovereenkomst met de Taalunie wensen te sluiten zich hiervan niet zullen laten weerhouden door de 'gigantische' problemen die de uitvoering van art. 4 sub c zou oproepen. Het lijkt mij dat het verdrag nog genoeg andere belangrijke samenwerkingsaspecten voor derde staten bevat, en de partijen kunnen desgewenst in de associatieover-

eenkomst bepalen dat de werking van art. 4 sub c voor wat betreft de samenwerking met de derde staat in kwestie wordt uitgesloten.

3. In het zelfde nummer van het NJB is na het artikel van Mr de Groot een artikel geplaatst over de contacten en de samenwerking tussen België en Nederland in de rechtswetenschap en de rechtspraktijk (Rapport van Prof. dr M. Storme en Mr J.M. Polak).

In verband met het artikel van Mr de Groot zou ik hier nog de volgende aspecten willen noemen op het gebied van verdragen die van betekenis zijn voor het gebruik in Nederland en België van het (zelfde) Nederlands op het terrein van het recht.

In de eerste plaats worden verdragen die in het kader van de Benelux tot stand komen in twee authentieke teksten opgesteld, namelijk een Franse en een Nederlandse.

Indien het verdrag staten verbindt in hun nationale wetgeving regels in te voeren die beantwoorden aan beginselen die in mindere of meerdere mate in bijzonderheden zijn vastgelegd in het verdrag, zullen zowel Nederland als België zich voor wat betreft hun wetgeving in de Nederlandse taal zich in de eerste plaats richten naar de Nederlandse authentieke tekst.

Indien het Benelux-verdrag 'self-executing' bepalingen bevat is naast de Franse ook de Nederlandse tekst rechtstreeks toepasselijk in Nederland en België. Hetzelfde geldt voor verdragen (en besluiten) die in het kader van de EG tot stand komen. Helaas schijnt de kwaliteit van het Nederlands dat in laatstgenoemde instrumenten wordt gebruikt nogal eens te wensen over te laten.

Tot slot is mijns inziens zeer vermeldenswaard de, aan velen onbekende, inofficiële samenwerking tussen Nederland en België ten aanzien van het vertalen van andere verdragen, dan die welke in Benelux of EG kader tot stand komen en die derhalve meestal geen Nederlandse authentieke tekst hebben. In Nederland en België wordt van een dergelijk verdrag ook de vertaling in het Nederlands ervan gepubliceerd (in Nederland in het Tractatenblad).

In het algemeen wordt in Nederland voor wat betreft het 'dagelijks gebruik' door het parlement en de burger meestal de vertaling gebruikt.

In Nederland wordt de vertaling van een verdrag gemaakt door de Hoofdafdeling Vertalingen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken of indien de vertaling in ontwerp reeds is gemaakt door het betrokken vakministerie, gereviseerd door genoemde Hoofdafdeling.

Nu komt het zeer geregeld voor dat indien in België de Nederlandse tekst van een verdrag nodig is het Belgische Ministerie van Buitenlandse Zaken alvorens tot de vertaling ervan over te gaan, eerst informeert bij het Nederlands Ministerie van Buitenlandse Zaken (het Bureau Bekendmaking van verdragen van de Directie Verdragen is de coördinerende instantie voor o.a. de vertaling van verdragen) of het verdrag in Nederland reeds is vertaald of dat men bezig is aan een vertaling

ervan. In het bevestigende geval wordt door het Belgische Ministerie van Buitenlandse Zaken de vertaling meestal zonder wijziging overgenomen, slechts een enkele keer worden enkele woorden aangepast aan een meerbekend dagelijks spraakgebruik in België.

Mevr. E. Kalshoven-van Tijen (Jur. Drs)

Naschrift

Graag maak ik van de mij door de redactie van het Nederlands Juristenblad geboden gelegenheid gebruik om de reactie van mevr. Kalshoven-van Tijen op mijn artikel over het Belgisch-Nederlandse Taalunieverdrag van een naschrift te voorzien.

In de eerste plaats wil ik uitdrukkelijk stellen, dat het mij volstrekt duidelijk was, dat de opstellers van het Taalunieverdrag geen unificatie van de Nederlandse en Belgische rechtssystemen voor ogen hebben gehad. Ik leefde in de hoop, dat zulks uit de 'toonsetting' van mijn betoog onmiskenbaar zou blijken. Indien een dergelijk doel wel beoogd was, zouden uiteraard de ministers van Justitie van België en Nederland bij de voorbereiding van volkenrechtelijke afspraken over een dergelijke unificatie zijn betrokken en natuurlijk zou dan met volgestrekte zekerheid met uitbundige fanfare een apart verdrag over de voorgenomen rechtsunificatie zijn gesloten, waarin ook nader zou zijn uitgewerkt op welke wijze de unificatie zou moeten worden gerealiseerd. Zich willen en wetens door één korte zin (art. 4 sub 4 Taalunieverdrag) tot rechtsunificatie te verplichten is immers niet bepaald zinnig.

Art. 4 sub c van het verdrag is m.i. geformuleerd zonder rekening te houden met de onverbreekelijke samenhang van rechtstaal en rechtstelsel. Het is boeiend, dat mevr. Kalshoven-van Tijen erop wijst, dat in de eerste ontwerpversie voor art. 4 sub c werd gesproken over 'het gemeenschappelijk bepalen van een gelijke terminologie met name op het gebied van wetenschap en techniek ten behoeve van wetgeving en officiële publikaties'. Door het schrappen van de recursieve woorden heeft men deze bepaling een ruimere strekking willen geven, maar men heeft daarbij uit het oog verloren, dat de bepaling daardoor de gehele rechtstaal is gaan omvatten. In mijn opstel heb ik getracht aan te tonen, dat een strikte uitvoering van art. 4 sub c derhalve rechtsunificatie zou eisen: een door de opstellers van de tekst van dat artikel kennelijk onverwachte consequentie. Uit het Taalunieverdrag blijkt daarom weer eens te meer, dat het zeer speciale karakter van een rechtstaal door velen, met name ook door vele linguïsten en vele juristen, wordt miskend. Dat de rechtstaal een bijzonder karakter heeft, gaat trouwens niet slechts op voor 'zuivere rechtstermen', zoals wellicht woorden als 'cessie', 'fiduciare eigendom', 'subrogatie' en talloze, andere termen, waar de leek ogenblikkelijk het juridisch aureooltje herkent. Het bijzonder karakter uit zich evengoed bij termen, die

behalve door rechtsgeleerden ook door 'burgers' worden gebruikt. Voorbeelden zijn er legio: 'zaak', 'goed', 'bezit', 'eigendom'; al deze termen hebben juridische iken, die deze woorden in een juridische context zeer specifiek betekenis geven. Termen, die leken klakkeloos als synoniemen hanteren, mogen juristen niet door elkaar gebruiken. Ik onderstreep derhalve, dat ik in mijn artikel niet slechts heb gedoeld op 'zuivere rechtstermen', zoals mevr. Kalshoven-van Tijen in haar reactie stelt, maar echt op het *gehele* vocabulaire van rechtsgeleerden: elk internationaal gelijkgeschakelen van rechtstermen is een stukje rechtsunificatie en juist daarom primair een taak van juristen en pas secundair van linguïsten.

In hoeverre verplicht art. 4 sub c Taalunieverdrag nu tot een dergelijke unificatie? De tekst van de bepaling is op zich helder en ondubbelzinnig. De vergaande consequenties ervan zijn echter niet door de opstellers voorzien. Moeten we derhalve maar bepleiten, dat art. 4 sub c dusdanig beperkt wordt geïnterpreteerd, dat de rechtstaal buiten de werking van het verdrag wordt geplaatst? Ik zou dat betreuren. Uiteraard verplicht een volkenrechtelijk verdrag niet tot iets, waarover partijen het eens zijn, dat zij dit niet hebben gewild. België en Nederland hebben slechts een verdrag willen sluiten over de Nederlandse taal en geen verdrag over rechtsunificatie. Rechtsunificatie te willen afdwingen op grond van het Taalunieverdrag zou daarom onzinnig zijn. Het zou echter spijtig zijn, indien de rechtstaal vanwege de consequenties voor de Belgische en Nederlandse rechtssystemen in het kader van de uitvoering van het Taalunieverdrag compleet buiten beschouwing zou worden gelaten. Meer eenheid in rechtstaal in België en Nederland zou zeer bevordelijk voor de communicatie tussen Nederlandse en Belgische juristen zijn. Het moge derhalve duidelijk zijn, dat ik hoop, dat degenen die belast zijn met de uitvoering van het Taalunieverdrag bereid zullen zijn om initiatieven te nemen om ook de rechtstaal in België en Nederland te vergelijken en waar mogelijk voorstellen tot een *gelijker* maken van de rechtsterminologie van beide landen te doen. Maar nogmaals: vanwege de verbondenheid van rechtstaal en rechtssysteem is dit een karwei dat voornamelijk door juristen moet worden geklaard.

Vervolgens een korte opmerking over de territoriale werking van het verdrag. Naar aanleiding van mijn opmerking over het feit, dat Suriname kennelijk niet bij de oprichtingsonderhandelingen is betrokken wijst mevr. Kalshoven-van Tijen erop, dat de primaire doelstelling van de Regeringen 'de integratie van Nederland en de Nederlandse gemeenschap in België op het gebied van de taal' (art. 2 lid 1 Taalunieverdrag) is geweest. Ik besef, dat het niet betrekken van Suriname historisch te verklaren is: het Taalunieverdrag is het resultaat van een lang zoeken naar integratie op taalkundig gebied tussen Vlaanderen en Nederland. Maar niettemin acht ik het niet betrekken van Suriname ongelukkig. Het is een misken-

ning van het feit, dat ook dat land de Nederlandse taal hanteert. Een beroep op de tekst van art. 2 lid 1 heeft in dit verband geen waarde. Zou Suriname in het Taalunieverdrag hebben geparticipeerd, dan zou dit land immers ook in het aangehaalde artikel zijn genoemd. Voorts is van een inmenging in interne aangelegenheden van een andere staat (zoals mevr. Kalshoven-van Tijen stelt) m.i. geen sprake, indien aan een land het aanbod wordt gedaan om deel te nemen aan besprekingen, die aan de eventuele oprichting van een lichaam als de Taalunie voorafgaan. Alle aan die besprekingen deelnemende staten, zijn immers vrij om het uiteindelijke verdrag al dan niet te ondertekenen en te ratificeren.

Ik ben het geheel met mevr. Kalshoven-van Tijen eens, waar zij de hoop uitsprekt, dat derde staten die een associatieovereenkomst met de Taalunie wensen te sluiten zich hiervan niet zullen laten weerhouden door de 'gigantische' problemen, die de uitvoering van art. 4 sub c zou oproepen. Zij wijst er op, dat in de associatieovereenkomst zou kunnen worden bepaald, dat de werking van art. 4 sub c voor wat betreft de samenwerking met de derde staat in kwestie wordt uitgesloten. Ook dit standpunt deel ik. Terzijde zij evenwel opgemerkt, dat het opnemen van een dergelijke uitsluitingsclausule een impliciete erkenning van de potentiële betekenis van art. 4 sub c is.

Bijzondere attentie verdienen nog de opmerkingen van mevr. Kalshoven-van Tijen over de bij velen onbekende samenwerking tussen Nederland en België ten aanzien van het vertalen van verdragen en andere internationale teksten (bijv. van de EG). De door haar aangegeven samenwerking is een duidelijke, toe te juichen stap in de richting van realisering van art. 4 sub f Taalunieverdrag: 'het voeren van een gemeenschappelijk beleid met betrekking tot de Nederlandse taal en letteren in internationaal verband, in het bijzonder in de Europese Gemeenschappen'. Een jurist kan het uiteraard niet laten er op te wijzen, dat die verdragen en andere internationale teksten wel voor een zeer aanmerkelijk deel juridische termen hanteren...

Mr Gerard-René de Groot

Hinder in het nieuw BW

Een reactie

Het artikel van J.R.P. Kottenhagen en P.A. Kottenhagen-Edzes 'Hinder en misbruik van recht in het nieuw BW' in NJB 1983/20/625 prikkelt mij tot tegenspraak. De auteurs schetsen in een heldere uiteenzetting de problemen rondom het begrip hinder en beschrijven achtergrond en geschiedenis van art. 5.4.0 NBW, dat als volgt luidt:

"De eigenaar van een erf mag niet in een mate of op een wijze die volgens artikel 6.3.1.1 onrechtmatig is, aan eigenaren van andere erven hinder toebrengen zoals door het verspreiden van rumoer, trillingen, stank, rook of gassen, door het